

N:o 33.*Af Herr Troilius, Carl Oscar: Angående Jernkontorets kreditiv å Riksbanken.*

Den stora vikt, jernhandteringen intager bland Sveriges hufvudnärningar, grundlade redan i äldre tider öfvertygelsen om nyttan och lämpligheten deraf att landets representation åt denna närings utveckling och förkofran egnade en synnerlig omvårdnad. Ibland andra åtgärder, som i denna syftning vidtogos, var äfven den att af Riksbankens tillgångar lemna jernhandterings idkare förslag till sin rörelses bedrivande. Sålunda finner man att icke långt efter Jernkontorets inrättande, eller vid 1769 års riksdag, Rikets Ständer af Riksbankens medel åt Jernkontoret anvisade en summa af högst 10 tunnor guld, att af Kontoret, i mån af behof, användas till bergslagernas understödjande genom erforderliga förslag; och äfven sedermera medgafs Jernkontoret tid efter annan rättighet att under olika former och vilkor begagna kredit å Banken till särskilda belopp, intill dess det nuvarande kreditivet vid 1818 års riksdag hlef Kontoret beviljadt.

Detta kreditiv beständes då till 600,000 Riksdaler Banko eller 900,000 R:dr R:mt att begagnas emot tre procent ränta; och i det för utlåningen från kreditivfonden samma år fastställda ännu gällande reglemente stadgades, bland annat, att lånen skulle efter vissa grunder utgå på högst nio månaders tid mot fem procent ränta; att vinsten på kreditivet, bestående af skillnaden emellan den ränta, Jernkontoret till Banken erlägger, och den ränta, som genom utlåning från kreditivet kommer Kontoret till godo, icke får utgöra någon tillväxt i Jernkontorets egen lånefond, utan anses såsom en besparing, hvilken, sedan deraf blifvit bestridda de anslag, som erfordras för särskilda räkningsverkens inrättande, arfvoden för deras förande, medlens indrivande och dertill nödiga omkostnader, ställes till fullmäktiges i Jernkontoret

disposition för att användas till näringsens framgång och förkofran genom anställande af rön och försök m. m., som med detta ändamål eger gemenskap, samt att Banken har att genom ett ombud deltaga i årliga granskningen af kreditivfondens förvaltning.

Så länge de för kreditivets åtnjutande bestämda vilkor tjenade oförändrade till iakttagande, kunde den räntevinst, som å kreditivet årligen uppstod, utgörande 2 procent å 900,000 Riksdaler, beräknas till 18,000 Riksdaler, eller, efter afdrag af hvad som af fonden understuodom icke var i utlåningsväg användt, till åtminstone 15,000 Riksdaler; men sedan Rikets Ständer vid 1866 års riksdag beslutat förhöja kreditiv-räntan till 4 procent, har räntevinsten minskats till halfva beloppet, och kommer en ytterligare minskning i denna vinst att uppstå i följd af den indragning af 150,000 Riksdaler, som, på grund af sednaste Riksdags beslut, med förlidne års utgång blifvit på kreditivet vidtagen.

Genom den skedda ränteförhöjningen och kreditivsummans förminskande har jernhandteringen sålunda blifvit beröfvad största delen af det ganska måttliga understöd, denna handtering till sin utveckling genom anställande af rön och försök alltsedan år 1848 haft af det allmänna att påräkna. Ingen lærer emellertid vilja bestrida nyttan och behovet af dylika rön och försök, åsyftande handterings framsteg och förkofran; och icke heller lærer någon kunna förneka att det understöd, som det allmänna genom kreditivet å Banken hittills lemnat för jernhandterings gagn, ej står i något rättvist förhållande till de högst betydliga anslag, som af Staten blifvit för andra inhemska näringar beviljade, hvaribland må nämnas:

till undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar .	R:dr	164,600: —
„ landbruksingenjörer och deras biträden	„	45,450: —
„ befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar	„	40,900: —
„ hästafvelns förbättrande	„	49,545: —
„ tekniska undervisningsanstalter	„	221,650: —
„ befrämjande i allmänhet af slöjderna	„	25,500: —
„ undervisningsanstalter för handel och sjöfart	„	48,350: —
„ befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart	„	22,500: —
„ fiskerinäringens understöd	„	16,100: —

eller tillsammans R:dr 652,595: —

deribland likväl äro inbegripna 7,500 Riksdaler anslag till den numera med Teknologiska Institutet förenade bergsskolan, hvilken summa således, jemte ett särskildt på Sjette Hufvudtiteln uppfördt anslag af 8,700 Riksdaler 40 öre till befrämjande af bergsbruket, i allmänhet utgör hela det belopp, som af statsmedel kommer hela bergverksnäringens befrämjande och utveckling till del utöfver den numera ringa årliga behållningen på utlåningen af kreditivmedlen från Riksbanken.

En af de verkande orsakerna till nu angifna missförhållande i afseende å det allmännas bidrag till jernhandteringen torde måhända igenfinnas i den omständighet, att de flesta jernverkare inom riket i Jernkontors-inrättningen ega en stiftelse, hvilken man påräknar skall af sina tillgångar fylla hvad som från det allmännas sida brister. Men att Jernkontoret ingalunda åsidosatt eller åsidosätter de anspråk på dess mellankomst i denna väg, som billigtvis kunna göras, läser eu hvar vid tagen kännedom om Jernkontorets årliga utgiftsstater nogsamnt inse. Af Jernkontorets räkenskaper för år 1868, det sista hvarför bokslut hittills blifvit uppgjort, visar sig bland annat att Kontoret af dess *egen fond* under samma år utbetalt

till Bergsskolan i Falun	R:dr	17,500:	—
„ Bergselementarskolan i Filipstad	„	6,900:	—
„ tjänstemän på Jernkontorets s. k. yttre stater:			
den metallurgiska	„	20,927:	50.
den mekaniska	„	2,225:	—
„ smidesverkmästare, eldare, reseanslag m. fl.	„	16,550:	—
„ elever vid mekaniska verkstäderna i Motala och Eskilstuna	„	2,525:	—
„ vetenskapliga och tekniska ändamål	„	1,149:	89.
„ försök att i flammugn utan deglar bereda gjutstål	„	2,500:	—
„ ersättande af den vid 1867 års slut uppkomna brist å räntevinsten på kreditivet för anställande af rön och försök	„	14,702:	54.
		eller tillsammans icke mindre än R:dr 84,579: 93.	

Anmärkas bör härvid att, oaktadt Bergsskolan i Falun numera upphört, Jernkontoret icke är befriadt från anslag till den läroanstalt, som trädt i den förras ställe och blifvit med Teknologiska Institutet förenad, utan kommer att till denna läroanstalt framgent bidraga med 15,000 Riksdaler årligen.

Vid jämförelse med de ändamål, hvarför anslag af Statsverket, enligt hvad förut uppgifvits, lemnas andra näringar, läser man ej kunna undgå finna och erkänna att de af Jernkontoret under år 1868 bestridda, här ofvan omförmälda utgifter hufvudsakligast ifrågakommit just för upprätthållande af sådana läroanstalter och andra för bergsbandteringen angelägna föremål, som det rätteligen skulle ålegat Staten att bekosta; och ådagaläggas för öfrigt af den nu lemnade redogörelsen att, i anseende till rön- och försöksfondens inträffade minskning och otillräcklighet, Jernkontoret af sin egen fond bidragit till fyllande af behof, hvarför nämnda fond varit afsedd.

Om nu än det gerna må antagas att Jernkontoret äfven hädanefter kommer att i handteringsens intresse fortsätta en allmännyttig verksamhet, så är dock obestridligt att genom de förändringar, som vid 1866 och 1869 årens riksdagar vidtagits i afseende å Jernkontorets kreditiv rätt i Riksbanken, jernbandteringen blifvit undanryckt ett för dess framtida utveckling och framgång viktigt stöd, hvars bibe-

hållande för sitt ursprungliga ändamål eljest bort kunna anses såsom en ersättning, motsvarande den uppoffring, som Jernkontoret åtagit sig genom det årliga anslaget af 15,000 Riksdaler till bestridande af kostnaderna för elevernas vid bergskolan praktiska undervisning i jernhandteringen, ett åliggande, som med skäl synes böra tillhöra Statens omsorger lika väl för jernhandteringen som för landtbruket och slöjderna; och får, i anledning häraf jag, i öfvertygelse att det kreditiv-aftal, som under mer än ett halft sekel emellan Riksbanken och Jernkontoret egt bestånd, ledt till ömsesidig fördel för dessa begge inrättningar, vördsamt föreslå Riksdagen att besluta,

att Jernkontorets kreditiv å Riksbanken må bestämmas till 900,000 Riksdaler och räntan därför fastställas till 3 procent, under för öfrigt samma vilkor som tillförene varit dervid fästade.

Jag får hos Kammaren vördsamt anhålla om remiss af denna motion till Banko-Utskottet.

Stockholm den 29 Januari 1870.

C. O. Troilius.

N:o 34.

Af Herr Wallenberg, André Oscar: Angående blifvande statslåns upptagande i form af perpetuella räntor.

För den, som uti sin verksamhet begagnar upplåndt penningekapital, är det en naturlig sträfvan att få lånevilkoren så fördelaktiga, som möjligt. Detta beror på sättet och den, som lyckas på det mest planmessiga sätt tillvägagå, gör ett fördelaktigt bruk af sin egen kredit. Att göra det bästa bruk af sin kredit bör såväl Staten som den enskilde iakttaga.